

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Nagodba s Čehi.

Ko bi sam otec Abraham v kaki sinagi med zbranimi judi prikazal se, in bi jim sam osebno rekel, da je križani „sin tesarjev“ bil zares pravi od vseh prorokov oznanjevan mesias, ne bi mogel večji krik nastati, pravi česk list, kakor je nastal, ko je vladen list oni teden poročilo prinesel, da je poravnanje ali nagodba s Čehi gotova stvar. In videti je zdaj, da je za istino gotova.

Česki „Pokrok“, list Riegra in drugih mož, ki so zadnje dni razpravljali s Hohentwartom, potrjuje, da so bile razprave zdaj ozbiljneje nego prej za Šmerlinga, Beusta in Giskra, da so česki voditelji mogli s Hohentwartom, kateri je poganjanja lotil se na zahtev cesarja, iti precej v sredo stvari, da so temeljito točko za točko pretresli in zedinili se. „Zdaj je treba samo še daljšega razpravljanja, posebno z zastopniki drugih dežel, predno se akcija začne na vsej liniji, pri katerem delu ima narodno zastopstvo, katero skliče ljudstvo samo od ene strani zadnjo besedo, od druge pak cesar; a to ni še določeno v katerem smislu hoče i vlada in poverjeniki naroda v svojih krogih dosežati provedenje končnega poravnanja. Stvari so dospete tako daleč, da bodo zdaj brzo nasledovale konsekvencije dozdanjih korakov, in mi smo preverjeni, da bodo naše ljudstvo s tisto treznostjo in s tisto brezpredsodnostjo bližnji bodočnosti nasproti gledalo, katero je dozda vedno čuvalo, ter da bodo ono samo vskliknilo: nagodba je gotova.“

Tako piše zadnji nam došli oni česk list, ki je po svojem položju najbolj v stanu, resnico izvedeti in povedati. Zarad tega pa pokladamo na to izjavo veliko važnost. Z osobitim zadovoljstvom moramo ravno mi Slovenci, katerim se je vedno bati, da nas na strani ne pusté in s kacicimi malostnimi „koncesijami“ odpraviti skušajo, da Čehi sami smatrajo svojo nagodbo kot poravnanje ne sami s seboj, nego tudi „z zastopniki drugih

dežel“ torej tudi z nami, da se akcija začne na celi liniji a ne samo na česki.

Ustavoverni upijači, ki po svojih glasilih že denes obetajo, da se nečejo dela več udeleževati, da hote izstopiti iz zborov, nikakor niso tako varni, kakor se delajo. Med Slovenci so onemogli na prvi mah, kterege bi vlada z vso našo pomočjo odločno storiti hotela. Na Českem pak imajo celo „Nar. Listy“ dobro nádejo, da če prav ustavoverci izstopijo, mora deželni zbor vendar-le sklepati, in hoče tako zakonske osnove ustvariti, da bode nemško ljudstvo samo sprevidelo, da hočejo Slovani to pravo tudi drugim dati, katero za sebe tirjajo.

Torej moremo razvijanje stvari, kakor do zdaj tekó, tudi mi z zadovoljstvom pozdraviti.

Tabor na zgornjih Buhlah.

Pičlo četrť ure od železnocestne postaje Grabštajn (Grafenstein) in Celovčanom pred nosom je sklical pogumni odbor društva „Trdnjave“ tabor, tretji na Koroškem, letos pa na Slovenskem do zdaj edini.

Na posestvu vrlega narodnjaka gosp. Riznarja, posestnika na zgornjih Buhlah je bilo taborišče, na katero se je zbralo popoldne ob treh nad 6000 ljudi iz bližnjih in daljih krajev. Prvi je taborec nagovoril našim bralcem še od lanskega leta dobro znani gosp. Juri Kraut iz Bistrice, ter predstavil gosp. dr. Zarnika kot predsednika, kateri je bil z viharinimi „živio“-klici izvoljen, ter prevzel predsestvo. Točke programa so itak že znane in zagovarjali so jih po vrsti kot govorniki gg. dr. Valentin Zarnik, Janez Majeiger, Ivan Železnikar, Matija Majar, Simon Muden in Andrej Einspieler.

Vse točke so bile enoglasno in navdušeno sprejete, taborci pa izredno pazljivi in pozorni, spremljali so govornika od stavka do stavka, od

besede do besede, čemur so bili dokaz živio-klici in živahno pritrjevanje. Zlasti pa si je vedel dr. Zarnik pridobiti priznanje občinstva, rekli bi, da ni ta primera že preveč zastarela, ka je ta dan „zvonec nosil.“ — Prišlo je mnogo telegramov, kakor je že sploh navada, katerih pa zbog pičlega prostora niti ne naštevamo. Po taboru pa se je odposlal na Dunaj ministru grofu Hohentwartu telegram naslednjega zadržaja: Nad 6000 na taboru na zgornjih Buhlah pri Celovecu zbranih Slovencev je sklenilo resolucijo, da naj se od vlade zahteva, da §. 19 drž. postav, kakor je v svojem programu meseca februarja obljubila, izvrši tudi v resnici, de facto, sosebno pa gledé koroških Slovencev.

Tabor se je vršil v najlepšem redu. Nekaki „Demokratenverein“ je sicer nameraval delati nemir in v ta namen poslal nekoliko svojih udov ter najel nektere hlapčone. Ti ljudje so bili pa pri svojem poslu tako budalasto neumni, ali pa jih je prevzel svet strah, da so za vse točke glasovali — vsaj niti pri protiglasovanju ni nihče roke vzdignil — še le po končanem taboru so pričeli nekoliko kričati, zlasti njih vodja neki „Schönlieb“, kateri svoje ime prav po nepotrebnem nosi. Ko so pa pričeli nekoliko preglasni biti, je stopilo 6 ali 7 kmečkih fantov pred nje ter jim pokazali pot proti domu, kterege so tudi nemudoma nastopili. Za take ude nismo zavidni „Jauenthaler-Demokratenverein-u“.

Po taboru smo se med petjem in godbo malo mudili pri hiši gosp. Riznarja, potem pa odšli na postajo Grabštajnsko, kjer je bila taka gnječa, da ni bilo mogoče dobiti kart, dasiravno smo se več nego celo uro tam mudili. —

Tako je bil končan tabor, kterege bi bili nemškutarji radi preprečili, tako smo zopet na novo javno pokazali, da naši koroški bratje še žive in se zavedajo v političnem življenju, da nikakor niso izgubljeni za nas. Zasluga v tem oziru gre v prvi vrsti društvu „Trdnjava“, katero neutrudljivo in neustrašeno deluje in namerava še tekom

Listek.

Miroslav Vilhar. †

In zopet je eden šel od nas v deželo, od koder ni povratka!

Baš pred zvršetkom zadnjega lista smo prejeli telegrafično naznanilo iz Ljubljane, da je na svoji graščini na Kalci, na notranjskem Kranjskem, umrl Miroslav Vilhar, vsem Slovincem znan kot pesnik, literat, politični delavec in mučenik naše narodne politike.

Ako že denes idemo na spolnovanje svoje domorodne dolžnosti, postavljati na tem mestu umrlemu spominek, obžalujemo, da nam tudi v tem niso na razpolaganje nobena dana in pisana data, da moramo zajemati čisto samo iz spomina, da torej svojim bralcem o življenju in delovanju Miroslava Vilharja ne moremo podati mnogo več, nego utegne znati vsak, kdor z nami vred spremlja že več let naše literarno in narodno-politično gibanje. Upati hočemo, da kmalu kdo drug dopolni pomanjkljivosti, ktere se po tem tacem naravno v našem spisu nahajati morajo, t. j. upamo, da oni domoljubi, ki so rajnemu bliže bili nego mi, sami pobrinejo se, da dobi slovensko občinstvo životo-

pis in oceno Vilharja, kakor tirja to njegovo mesto v naši narodni kroniki.

Miroslav Vilhar je po naši sodbi bil zdaj okolo petdeset let star.

V svoji mladosti, ob času ko je naš slovenski narod še spal, ko so bili v Sloveniji možje, misleči na našo slovansko narodnost in na potrebo njenega razvoja, še strašno redke prikazni, ko si niti idealisti med njimi niso upali pomisliti, da bi naš narod kedaj mogel dovití se do te moči in teh rezultatov, kakor jih vendar denes (primerjaje z onim početkom) moremo s ponosom zaznamovati — ob tistem času se je Vilhar prijel slovenskega pisma. A ne samo čas, tudi druge razmere mu moramo v čast šteti. Tedanji narodni delavci so bili skoro vsi sinovi prostega naroda, kmetski sinovi. V tako imenovanih boljših krogih je bilo zavladalo izključivo nemštvo. Iz teh naših krogov smo imeli samo posmehovalec, katerim je bilo celo slovensko ime ruglo in predmet ošabnega zaničevanja. V teh časih je Vilhar, grajščak, popolnoma nemško odgojen, od početka nemške pesmi skladajoč, spoznal zapuščenost našega roda, zapuščenost naše knjige, in posvetil duševno moč, kolikor jo je imel, narodu, iz kterege je bil.

Kakor že omenjeno, loči se njegovo narodno

delovanje v pesniško, skladateljstvo in politično.

Njegove pesmi so izšle v posebni od njega izdani zbirki, nektere so raztresene po raznih časopisih. [Da-si se ne morejo med naše klasične šteti, vendar se mnoge odlikujejo s svojo prijetno obliko.] Razen pesem je izdal več izvernih in nekoliko predelanih glediščnih iger. Izmed teh so bile po raznih čitalnicah igrane in od našega občinstva hvaležno sprejete n. pr. „Župan“, „Slep ni lep“ itd. Njegovo starejšo opereto „Jamska Ivanka“ je dramatično društvo na ljubljanskem gledišču iz izvrstnim uspehom predstavljalo.

[Globlje v narod pak so segle one Vilharjeve pesmi, katerim je sam napev naredil. S temi pesmami je Vilhar postal naroden pesnik v pravem in prvotnem pomenu besede. Njegove pesmi: „Po jezeru bliz' Triglava“, — „Kaj maram da nimam zlata ne srebra“, — „Mila, mila lunica“ — „Ne vdajmo se“, — „Zagorski zvonovi“, ali „Bom šel na planince“ itd. itd. — se pojó po vsej Sloveniji, pojó jih ne samo izurjeni pevci, pojó jih že kmečke terice, pod vaško hruško ponočujoči kmečki fantje, samotni voznik in hišni hlapec.]

[A ne samo po Slovenskem — tudi dalje so Vilharjeve pesmi segle. Med Hrvate in Srbe, celo v nižo vrsto naroda je nesla Vilharjeva na-

tega leta sklicati en tabor v Ziljski dolini. Le pogum in naprej!

Omeniti še moramo domoljubnih Lješanov, ki so se tako obilo udeležili in poslali svojo godbo s zastavo, Pliberčanov s sosedi, Jezerskih Slovencev, kakor se tudi vsem drugim zahvaljujemo, katerih po imenu ne naznanjamo.

Konečno naj še to dodamo, da se koroški taborji odlikujejo od vseh družih praktičnim svojim načinom. Nikjer nepotrebnega in dragega lišpa in kinča, lepo in prostorno taborišče, na njem ugoden oder, kake tri zastave, nekoliko strela, in priprave so gotove. Naj bi ta način tudi drugod posnemali, kjer se zaradi stroškov boje tabor sklicati. Naj bodo preverjeni, da tabor ne obstoji ravno v neprestanem streljanju in ogromnem lišpanju.

Veselega srca kličemo, spominjaje se tabora na Buhlah, lepe koroške dežele in čvrstih ter delavnih slovenskih bratov: Živeli na mnogaja leta!

Narodno gospodarstvo.

Na ministerstvo kupčijstva je od spodnje-štajerskih rodoljubov in zastopnikov poslana sledeča peticija:

Visoko c. k. ministerstvo kupčije in obrtnijstva!

Podvzetniki Praschniker in Comp. v Gradcu so dobili od visocega c. kr. ministerstva dovoljenje, da trasirajo železniško progo Knittelfeld — Zaprešič.

Zvršenje tega železniškega načrta bi bilo največje, da vitalne važnosti za velik del dolenje Štajerske, zbog tega si dovolijo najudaneje podpisana občinska predstojništva trgov: Šmarje, Šent Jurij, Vojnik, Velenje in Šoštajn, dalje okrajni odbori okraja Celjskega, Šmarškega in Šoštanjskega, visocemu c. kr. ministerstvu predlagati v najblagovoljnije preudarjanje nekoliko opomb o razvitku, kterega ta železniška proga skozi dolenje Štajersko imeti mora, ako sploh obstajati hoče.

Hrvatsko-koroška železnica naj bi posredovala promet med Hrvatsko, Štajersko in Koroško po najkrajši poti. Promet med temi tremi deželami je jako živahen, ker morajo vse tri vzajemno menjavati svoje naravne in umetne pridelke in so tako v najožji zvezi. Hrvatska izvažata in oziroma uvažuje vino, žito, živino, kože, doge itd., Koroško in gornje Štajersko železo, oglje (premog) itd., dolenje Štajersko tudi še premog, deske, stavbeni les, vino itd. — Železnica, ktera razen prevoznine tudi ta domači promet jemlje v poštev, se sme za-

našati, da se izplača, pa le pod to pogodbo, da je neodvisna od južne železnice ter gre preko nje na tacih krajih, da njena proga skozi dolenje Štajersko ni preblizo južno-železniške proge Čakovce — Pragersko — in Koroške železnice na eni strani, na drugi strani pa železnice med Zagrebom in Zidanim mostom.

Če se tedaj proga pregleda, ktero so podvzetniki Praschniker & Comp. s prva nameravali, je njena glavna hiba načrtani razvitek skozi dolenje Štajersko. Ta proga gre namreč iz spodnjega Dravbrega čez Slovenji Gradec, Vitanje, Konjice in gre preko južne železnice pri Zbelovi pol ure od južno-železniške postaje v Poljčanah. Ta prelaz je komaj $1\frac{1}{4}$ postaje od Pragarskega, kjer se steka ogerska proga in $3\frac{1}{4}$ postaj od Maribora, kjer se začinja koroška železnica. Projektirana proga gre tedaj od Slovenjega Grada do Slatine skoro vstricno s progo iz Spodnjega Dravbrega v Maribor in prav blizo železnice iz Pragarskega v Čakovec; morala bi trpeti vso konkurencu južne železnice, bi je naravno ne mogla vztrpeti, bila bi tedaj neplodna in bi ne mogla živeti. Vrh tega bi imela ta proga izredne ovire terena premagati, ker gre skozi in skozi pohribovji in bi se povsod rebrila z 1—80, da celo 1—60; in vendar bi morala še pri Poljčanah skozi predgorje Boč-a napraviti predor (tunnel), kateri bi po nizki ceni stal $2\frac{1}{2}$ milijonov goldinarjev. Ta železnica bi bila v celem svojem tiru hribovska, z neprimernimi stroški bi se morala staviti, vzdrževanje bi bilo težavno in vedno drago. Zadelala bi pa ta proga od Slovenjega Grada le še 2 trga: Vitanje in Konjice, in dve veliki, pridelkov plodni dolini Skalska- in Savinjska dolina s svojimi mnogimi seli in jako živahnim prometom bi ostali na strani, ter bi tej progii niti centa voznine ne oddajali.

Da bo hrvatsko-štajersko-koroška železnica sploh izhajala, mora prerezati južno-železniško progo kolikor mogoče v sredi med Mariborom in Zidanim mostom, in to je južno-železniška postaja St. Jurij, ktera je pet postaj od Maribora in ravno toliko od Zidanega mosta oddaljena. Železnica mora biti tedaj izpeljana od Slatine čez Šmarje v št. Jurij, se tako ogne hribovju Boč-u po zložni dolini brez posebnih ovir. Od št. Jurja naprej se vije skozi po dolini do Vojnika, gre od tu memo štajerskih deželnih toplic v Dobrni*) v Skalsko dolino, se dotika trga Velenja in gre mimo Šoštajna čez Podgorje v Slovenji Gradec. Edina zavira je razvodje med Šoštajnom in Slovenjim

*) Tako bi se oboje štajersko-deželne toplice: Slatina in Dobrna spravile v železnično omrežje, kar bi njih obiskavanje in vrednost močno povzdignilo in deželne dohodke pomnožilo. Naj bi tedaj deželni zastop svoj vpljiv tudi v tem oziru porabil.

Gradcem, ktere bi se pa kratkim predorom prišlo v okom, kateri bi ne bil v nobeni razmeri z onim skozi Boč. Ta proga bi bila le pol milje daljša, nego ona preko Zbelove, Vitanje. Zato pa nima nikjer posebnih ovir, nikjer se močno ne rebrila, bi bila tedaj dolinska in ne hribovska železnica, kar je gledé zidanja in stroškov največje važnosti.

Pa tudi, kar se tiče prometa, ima proga Slovenjigradec, Št. Jurij, Slatina veliko prednost pred namenjeno. Ob progii skozi in skozi med Šoštajnom in Velenjem, pri Dobrni, Novicerkvi, Vojniku, Št. Jurji so velika skladišta premoga, ne le rujavega, nego tudi črnega premoga, ktera se sedaj zaradi oddaljenja od železnice ne morejo spraviti v denar. Železniška postaja slovenjo-graška bi dobivala ves promet mislinjske doline in tamošnjih fužin, okraj Šoštajn pa izvažata veliko lesa, desk, žita, sočivja itd. Tudi bi se tam na podlagi skladišt premoga in vsled obilnega lesa pričela skoro močna obrtnija z železom, ker se tam na mnogih krajih nahaja železna ruda. Tudi bi mogla začeti zopet delovati nekdanj tako močna cinkovna fužina v Šoštajnu.

Pri Šoštajnu se stekajo 3, pri Velenji 4 okrajne ceste, kar je za promet dotičnih postaj gotovo velike važnosti.

Pri Vojniku se stekate cesti iz Vitanja in Konjice in bi imela ta dva kraja ravno v Vojniku svoje najbližje železniško postajo. Pomikal bi se tedaj promet iz Vitanja in večji del prometa iz Konjiškega okraja proti Vojniku in tako bi ta proga skoro ves promet po Praschniker in Comp. projektirane črte združila, bila bi tedaj mnogo na boljšem.

V Šentjurji bi se nova proga stekala v že obstoječo južno-železnično postajo in sicer v enaki ravnini, ktera prednost se mora dostojno jemati v ozir, pri Zbelovi pa gre južna železnica na visokem nasipu, tedaj bi se morala tudi projektirana proga ravno tako visoko izpeljati, ter južna železnica prisiliti, da na razkrižju napravi novo postajo. —

Pri Št. Jurji se stekajo ceste iz Kozijanskega okraja, iz Planine, iz glažut na Sladki gori in v Kalobjem, blizo Šmarja pa cesta iz Podčetrteka.

Železnica bi peljala skozi okraje in kraje, ki imajo že sedaj mnogo prometa, katerim posredujejo, ter imajo vse pogoje, da se napravijo veliki obrtnijski zavodi.

Iz tega tedaj je razvidno, da ima proga Slovenji Gradec, Šoštajn, Velenje, Vojnik, Št. Jurij, Šmarje, Slatina veliko prednost nad vsemi družimi črtami, kajti

- 1) dovrši se, najmenjšimi stroški;
- 2) razkrižje z južno železnico v Št. Jurji je

rodna pesem slavo Slovenca kot veselega, na jugu najboljšega pevača. Pisatelj teh vrst je imel priliko tega osvedočiti se, kako so blizu turške meje v srbo-hrvatskih društvih naše Vilharjeve narodne pesmi znane in rado pevane. More se ob kratkem reči, da poleg naše Jenkove „Naprej zastave Slave“, ki je po vsem ogromnem Slovanstvu znana in udomačena, so Vilharjevi slovenski napevi najdalje prodri. In naj poredko ostri glasbeni kritiki kar hoté, naj dokažejo da Vilharju kot skladatelju glasbene šole manjka, to glasno in slavno zanj govori, da je znal za narod peti. Tega, da si narod pesem pesnikovo popolnoma osvoji, — je malo kateri pesnik doživel.

V političnim delovanju nahajamo Vilharja kot deželnega poslanca v prvem deželnem zboru, — a ne dolgo.

Važneje je njegovo izdajanje slovenskega časopisa. Da je poleg tedenskih a vendar univerzalnih „Novic“ Slovencev treba še družega narodnega lista, to se je spoznavalo takoj po uvedeni ustavnosti. Vilhar se je torej odločil izdajati političen list in 2. januarja l. 1863 je izšel prvi broj „Naprej“-a. A že 29. septembra istega leta je V. v „Napreji“ naročnikom moral naznanjati: „Denašnji list je zadnji „Naprejev list. Važne in grenke

vzroke te dogodbe zagrebljem v svoje sree . . . Jemljem slovó, rekoč, živimo za narod, izobražujmo se, okrepujmo se, zložimo se v korist svoje domovini in vsemu cesarstvu! Večni bog je pravičen; on meri pota narodom in tudi nas vidi.“

Med temi „važnimi in grenkimi“ vzroki je bil glavni ta, da sta imela Vilhar kot lastnik in urednik, in njegov glavni sodelavec g. Levstik, izgleda na tiskovne pravde. Zadnji ni bil obsojen, Vilhar pak je moral na 6 tednov v ječo.

V „Napreji“ so bili namreč izšli trije članki pod napisom: „Misli o sedanjih mednarodnih mejah.“ V teh člankih se je tirjalo to, kar si je „Slovenski Narod“ za prvo točko programa zapisal, kar smo na tisoče javno na taborjih tirjali, o čemer zdaj naše deputacije pred ministri govore — zedinjenje Slovencev! In l. 1864 je bil Vilhar zaprt, ker je v svojem listu priobčil tri jako mirno, skoro vednostno-mirno pisane članke. Tačas je veljalo že za „hochverrat“, ako je kdo spomenil, da so štajerski in kranjski Slovenci eno, — denes se ve da že ni več velika izdaja, ako se pije in poje Prusiji in njenim zmagam.

Lanskega leta je Vilhar bil na dan spravil notranjski tabor na Kalcu.

Da je pustil precej literarnega blaga, vemo.

Kterim bode zapaščina v roke pala, naj bi jo izročili večim rokém, da se izda kar je vredno in se tako še kaj pripomore k spomeniku, kterega si je med Slovenci sam postavil. J—č.

Olovnica pri Majcicjevcih.

(Po Josipu Zelenki, poslov. Lavosl. Gorénjec. — Podgoričan.) (Dalje.)

Čas je bežal. Rusi so kmalu zopet oživili svoje moči, in po bojih pri Dobrem, Minskem in Stanislavovem zadeli sti skupaj v Grohovskih planinah obé vojski.

Ruska vojska, do 20.000 mož močna, utrujena vsled dolgih potov, sredi hude zime, v hud pomanjkljivosti, v sili in nadlogi — videla je pre seboj krasno veliko mesto. Nje načelniki so kazali na leskeča Varšavska vrata in obetali svojih vojščakom: „Tam dobodemo vodo in živeža i topla bivališča.“

V Varšavi je bilo 50.000 Poljakov, vseh s diti in navdušenih, vrhi tega pa je Visla bil njih natorna meja.

25. dan februarja meseca se je začela bitva znamenita zaradi nenavadne razkačenosti na ob straneh. Od petih zjutraj do osmih zvečer so g meli topovi, zemlja pa je pila gorko kri.

železnična postaja in v sredi med ogersko-koroško in hrvatsko železnico, konečno

3) ker se je največjega prometa nadejati na tej progi.

Naj blagovoli visoko c. k. ministerstvo naj-dobrohotneje to preudarjati, ter gledé na to, da bi tu nasvetovana proga seobno bila na korist ne le podvzetnikom, ampak tudi prebivalcem in deželi, pred dovoljenjem koncesije za stavbo podvzetnikom Prašnik & Comp. naložiti, da tudi za to „variante“ prevzamó prva dela in predložé ob enem visokemu c. k. ministerstvu.

Domače in slovanske novosti.

— Slovensko kat. politično društvo v Mariboru je predvčeranjem odposlalo peticijo na ministerstvo naj se deželni zbor štajerski razpusti in naj se volilni red popravi tako, da bode za Slovence na Štajerskem pravičnejši.

— Pri volitvi občinskega odbora v Žaveu, ki je bila 7. t. m., so bili vsi narodni kandidatje enoglasno voljeni.

— Nov nemško-slovenski tolmač se rabi na Koroškem. Znani rodoljub gospod Juri Kraut na Bistrici namreč ne sprejme nobenega nemškega pisma in dopisa. Birič mu jih tedaj nabija na vrata, ktera pa ravno toliko slovenski uradujejo, kolikor Pliberški uradniki. Ker bo gosp. Kraut dobil mnogo posnemovalcev, nameravajo biriči bajé prositi za nov „Hammer- und Nagerl-pausehale“ in bodo tako porednosti in sitnosti tako dolgo trajale, dokler ne bomo uradnikom na pisarnici v dobri slovenščini nabili napis: „Ali slovenski ali pa!“

— Poslanec Seidel je dobil tudi od svojih sosedov v Kamnici, ktere je tako dolgo strahovati znal, sijajno nezaupnico. Šolskim otrokom je bil prepovedal udeležiti se neke cerkvene svečanosti ter šolo zaprl. To je bilo kmetom preveč. Zbrali so se in šli nadenj, da je moža strah obšel in je storil, kar so zahtevali. Čujemo, da se je vsled tega odpovedal načelnistvu šolskega nadzorstva. — To zadnje je menda najboljše njegovo javno delo.

— Ruski profesor Lamanski pozivlje kot pooblastenec v českých „N. L.“ avstrijske Slovane naj se udeleže politehnične razstave v Moskvi, ki bode l. 1872 pod predsedstvom vel. knjeza Aleksija Aleksandroviča. V pozivu pravi: Udeleževanje more dosti pripomoči k razvoju in utvrdenji slovanske vzajemnosti v naših narodih, k okrepčanju njih prijateljskih in gospodarskih razmer.

Ta bitva je Rusom odprla oči, da se maršalek Diebič ni več bahal, da napade Varšavo in zmore, kar je za gotovo ménil, a ne bi bilo smelo zgoditi se.

Grohovsko bojišče so ovladali Poljaci. Ali vendar-le, kakor junak, ki se poskusi z velikanom orjakom, svoje moči utruji, sovražnikove pa uniči, taka je bila z obema sovražniškima vojskama; obema je bilo treba, da sta se odehnili.

Nekoliko ur po bitvi smo udarili čez Visno. Naš polk je bil neizmerno zdelan, pa je tudi bil v najhujšem ognji, Edvard se je skazal nenavadno srčnega; kugle, kakor da so se ga ogibale.

Tri dni kasneje sta se našega polka dva vojščaka razgovarjala takole:

„Čuj, tovariš, kako pa je kaj s tvojim sluhom, ki si ga izgubil o tej Grohovski godbi?“

„O, veliko boljše, slišim pa še zdaj ne.“

„Drugi pot pa se nikar ne ženi tako naprej.“

„Tovariš, bogme, ta pot to ni bila nikakova šala — krogle so se vsipale na nas tako, kakor mušice.“

„Prokleta je bilo gorko, na mojo dušo, posebno v ilmovem gozdu (ulmwald). Ali si pa videl tamkaj našega Edvarda?“

„Kaj pak, da sem ga videl! Saj sem tistega

Dopisi.

Od Savine. 6. avg. [Izv. dop.] (Naše šolstvo.) Kakor „Tagespost“ poroča, bilo je letos na Mariborski gimnazii 60 % Slovencev in 40 % Nemcev. Iz tega je zopet očito, meni „Tagp.“, kako neopravičeno je zahtevanje, da naj se Mariborska gimnazija posloveni. To sem le zato omenil, da se vidi, kake logike se poslužujejo naši gosp. nasprotniki. Vsak, kdor to razvidi, mora reči, da so njihove zadeve zelo mlahave, ker se s takimi razlogi podpirajo. Sicer trdijo ti gospodje, da se ima ravnati manjšina po večini, kedar jim je to na korist; in tu, se ve da, narobe. Pa vzemimo v roke letošnje izvestje gimnazije Celjske. Po tem je bilo 158 Slovencev in 68 Nemcev. — Vendar to ni natanko. Razen teh 158 se je slovensčine učilo še 33 drugih v dveh razdelih. To se imenuje slovensčina za učence nemške narodnosti; kdor pa pozna razmere, vé, da so ti vsi boljše ali manje jezika zmožni; samo da bi je trebalo od začetka priganjati, da bi se ga pridneje učili. Po tem takem bi ostalo še 35 Nemcev. Med temi je še nekaj zanikernežev, ki so slovensčine še le tedaj zmožni, kedar prosijo za kako službo. Ko bi trebalo, lahko bi naštel imena taceih uradnikov, ki so po tem načinu do službe prišli. Toda naše razmere so obče znane; upamo, da se obrne na bolje. Zarad kaceih 30 Nemcev toraj se mora blizo 200 Slovencev podučevati s tujim jezikom po vseh predmetih! Celo veronauk od prvega do zadnjega razreda se podučuje tako. Kdaj se bode vendar Mariborski konsistorij zdramil in sprevidel, da gre to na škodo njemu samemu? Gosp. deželni šolski svetovalec dr. Vrečko, ki se ustavlja na Kranjskem slovenskemu podučevanju, pri letošnjem nadzorovanju sicer ni mogel očitati, da se dijaki slovenskega uspešno ne učijo, vendar čudil se je neki, da ne znajo o učnih predmetih govoriti točno v materinem jeziku. Ali je to res čudno? Ako se dijak 24 ur na teden podučuje nemški in zanje pripravlja, ako se mu vse razlaga nemški razen slovnice slovenske v dveh urah na teden, kako bi bilo mogoče, da bi govoril o taceih predmetih slovensko, o kterih ne sliši skoro nikoli govoriti? In še več. Med učenci je dobro znano, da se sicer izvrstni dijaki poslužujejo pri izdelovanju slovenskih spisov nemško-slovenskega besednjaka; zakaj mislijo nemško, ker se uče le nemško. Ko pa enkrat šolo zapusté, držé se le tega, česar so se učili v mladih letih; le izvrstni dijaki napredujejo tudi poslej. Taceih pa je malo. Bodo li zmerom sabo nosili besednjake? Kdor se je izučil nemški, mora se preučiti, ako hoče rabiti svojo vedo med ljudstvom; kdor se ne začne učiti

od začetka, temu je zgubljen čas in trud. Čemu so nam šole potem? In vendar gre večina dijakov po izvršenih studijah med prosto ljudstvo. Dajte nam torej slovenske šole, ako hočete, da uke ne bi bile zgubljene za prosto ljudstvo; vpe-ljite vsaj slovensčino pri podučevanju krščanskega nauka, ako vam je ležeče na tem, da se razširja in utemelji med narodom zaveda kršanska. Da je to gola resnica, svedočijo protestantski pridigarji 16. veka; oni so se lotili domačega jezika, in to je imelo zanje izvrsten uspeh. Zakaj bi se mi teh sredkov ne posluževali? In če na Kranjskem ustanovijo narodne šole, zakaj bi mi zaostajali? Nimamo li istih državljskih pravic, ktere oni imajo? Naj kričé nemškutarji, naj reče mestni zastop Celjski, kar hoče. S časoma bodo se tudi ti gospodje prepričali, da zahtevamo le to, kar njim koristi. Uže sedaj zahtevajo trgovci v Celji od vsacega pomočnika, da razume slovensko. Kako bi pa tudi zamogel tržiti z ljudstvom, ktero razume le slovensko? In vendar se upirajo ti gospodje proti slovensčini v ljudskih šolah. Tega so krivi nekteri Prusomani, ki mamijo malo prebrisané domače meščane ter je skušajo za-se pridobiti. Ti pa menda menijo, da bodo z nemščino tako obogateli, kakor Dunajski borsijanci; zato se je držé tako verno. Proč torej s Prusomani, proč z uradniki, kteri škodujejo narodu in Avstriji, in po tem bode bolje. Ali taki gospodje so tudi po šolah, posebno na gimnaziji, in ravnokar misli, kakor slišimo, ravnatelj tukajšne gimnazije nekega Prusomana priporočati za učitelja. Ta je gosp. Karl Ferdinand Kummer. Ta gospod je supliral pol leta tukaj in je v nemški kazini prvi zahteval, naj se omisli „Norddeutsche allgemeine Zeitung“. Zgodilo se je. Ali s časoma so prevideli celo naši Prusi, da jim oni časopis ni za rabo in so ga popustili. In takim ljudem hočete v Avstriji podajati službe? Pustite je, naj gredo v Prusijo. Ali pa naj se priporočajo sami za druge službe pod pašteto v Gradcu, kjer se Gradčanska svojba shaja in kjer so do sedaj o nas sodili, kaj bi nam privolili; zdaj pa je menda tega konec!

Iz Bohinja 4. avgusta. [Izv. dop.]

Znano vam je, da Bohinj na gorenskem Kranjskem je zatožen mnogo največjih hudodelstev. In zakaj?! —

Čudna prikazen v narodno-gospodarstvu je sekvestracija borštov in gošč, kteri bi naj se varovali in skrbno gleštali v dobro gospodarjem in prebivalcem.

Naša Jelovica je pod sekvestracijo že 18 let. V hitrosti je servitutna komisija privzela še bližnje gore in hribe do Savice. V teh delih ima pa srenja Starefužine-Studor svoje borštne lastnine.

„pelotona“ (oddelka). To je gospodek, kakor bi bil iz sladkora, svinčenih komarjev pa se ne boji.“

„Ko bi znal, da se smem zaupati tvojej molčljivosti, razodel bi ti nekaj.“

„Le govóri! Saj znaš, da nisem kakov blebetač.“

„Jaz ménim, da je vragu zapisan!“ — in oba vojščaka sta se pokrižala.“

„Da, prav imaš, gotovo je čarodejnik.“

„Varujta naju gospa Čenstohovska in sv. Bonifacij črnakovski. Nu, kaj si videl?“

„Poslušaj. Ko smo bili v lesu, prokleta nam je eden ruskih batalijonov dajal po kožuhih na vseh straneh; jaz sam nisem bil daleč od našega podčastnika. Vzel je v roko samokres izpod svoje uniforme pa prinesel rudečo krabico, vso rudečo, ali čuješ? Krabice skoro še odprl ni bil, že so Rusi jeli bežati, da-si bi nas bili takrat lahko zajeli vse.“

„Strela! saj jaz sem tudi tam bil o tistej priliki. Rusi so se umeknili, to je božja resnica, ali za tega delj, ker je sto mož četrte linije bilo prišlo nam na pomoč in planilo ná-nje z bodali.“

„To, a to! To ni bilo zato. Da bodeš znal naš podčastnik je iz svoje krabice izpustil majhnega hudička; jaz ga sam sicer nisem videl — ali eden

tovarišev tretjega batalijona ga je videl, kako se je gnal za Rusi,“ — in zopet se je pokrižal govornik. Njegov tovariš se je začel smijati in dejal je:

„Vendar le je hudič zakaj; bodoče se vstopi blizu podčastnika, videli bomo, ali ti pomore, če ti glavo odbije olovnica!“

Po teh besedah sta se prišla pod pazuhi in odšla sta k markitanki, gotovo zato, da bi jima povedala kaj boljših dokazov o čarodejstvu.

Ko sem bil izvedel ta razgovor, ostal sem in smijal se praznovernima vojščakoma; vendar, spomin na Edvardovo krabico mi nikakor ni dal miru. „V tem tiči nekova skrivnost!“ — dejal sem.

V tem je k meni prišel častnik B..., kteremu sem tekoj povedal, kar sem slišal, on pa — šaljav in dvotipen, omenil je:

„Kaj je to kaj čudovitega? Bedak vidi, da je v nevarnosti, rad bi pred svojo smrtjo še enkrat videl svoje milice vonjave lase in še enkrat poljubil jih; to je vsa njegova zgodovina. Ko bi jaz s seboj nosil lase vse, kolikor sem jih dobil na spomin, lahko bi si iz njih dal plesti vrvi, ali pa nekolikrat dvanajst uhanov, — olepšava, katera bi mi na vojski gotovo ne ugajala posebno.“

(Dalje prih.)

Zdaj so te pod sekvestracijo prav slabo gospodarjene in lastnikom odkazuje Radoljska c. kr. gosposka potrebni les.

Blizo tega kraja je planina Komna, iz ktere je pred 11 leti ena tukajšnih srenj, Česnica, bila pregnana tako, da ne sme več pašnje uživati.

Zdaj je pa gorenjsko kranjsko obrtnijsko društvo izprosil naslednji provisorium:

1. Prepovedano je sekati les, razen za hišne in gospodarske potrebe opravičenim srenjčanom, v goščah Vogar in Voje v davk. soseski Studor za sedaj in tako dolgo, da bode pravda končana.

2. — — —

3. Zahtevanje obrt. društva, naj mu bode privoljeno, v teh gošah ležečo suhljad, vrhovje in staro drevje pokuhati za voglje za sedaj ni še uslišano.

4. Soseska naj še zanaprej nad goščo čuje in je dolžna provisorium varvati in po njem delati; drugi interesenti kakor grajščina Bled in kranjsko obrt. društvo zamore tudi provisorium varovati in po svojih logarjih goščo čuvati, in napake v kaznovanje naznaniti. Župan naj dokazuje les za hišne potrebe srenjčanom v pričo fužinarije Starafužinske. Že od l. 1853 je skrbna želja naše vlade tlačanske servitute hitro odškodovati — obrtnija zahteva to, in javni mir, red in gotovost tirja dati vsakemu svoje. Ali žalostno počasno se vleče to silno in za deželo imenitno odškodovanje. Vse opravičeno se boje zapuščenega krasa.

Tudi zatožena srenja Starefužine-Studor se boji svoje pravice in posestvo izgubiti; in ptuji sovražni logarji dražijo planince, katerim obetajo kože streljati in gošo lastnikom v prepoved djati. Zoper provizorium logarji obrtničke družbe samolastno odkazujejo les ogljarjem in se ošabno, zabavljivo obnašajo. Zoper postavo delajo logarji, ktere srenja ne pozna za postavne in jim toraj brani po gošči Vogar in Voje hoditi z orožjem. — Taki logarji si pa upajo še pritožiti s pri ces. kr. okrajnem glavarstvu, ktero v svoji birokratični jezi s žandarsko in soldaško silo žuga in proti ubogemu kmetu in planincu, ktereга skrb je, svojo družinico pošteno izrediti in cesarju davke in vojaka dati. In plačilo za to je tožba pri mil. cesarju. „Pa vsaka reč le en čas trpi“ je rekel Kranjec ko je Francoza zibal. Tudi pri nas mora priti na bolje.

Politični razgled.

Kteri deželni zbori bodo razpuščeni, kateri ne, menda še zdaj ni odločeno. Novine, ki vladi bliže stojé, menijo da ni potrebe kranjskega, gališkega in dalmatinskega zbora razpuščati, da pa je dobro, če se razpusté štajerski, moravski, gornjeavstrijski in solnograški.

Nemški in avstrijski cesar se vendar

le snideta v Velsu ali Ištu in sicer že prihodnji petek ali soboto.

Prusi bodo od Francozov dobili kmalu tretjo milijardo vojne odškodnine. Francozje tedaj tako hitro plačujejo, da bi se iznebili nemške posadke, da celo Prusom ni prav.

Največa pravda se počne zdaj na Francoskem. V Versaill-u pride pred vojno sodnijo 15.000 obtoženih. Ravno toliko jih je bilo iz zapore že ipuščenih. Preslišanih je bilo že 4262 obtoženih. Sodnij je zdaj 15 ki se samo s to pravdo pečajo. Obtoženi so razdeljeni v več vrst, da bi se velikanska pravda prej dovršila. V prvo vrsto spadajo vladarji in glavarji bivše komune, katerih so mogli pa le 20 ujeti. V drugo vrsto se štejejo oni, ki sicer niso bili na čelu, ki so pa kako važno nalogo imeli, kakor poveljniki in višji oficirji. V tretjo vrsto pa greda menj važni ščuvaji in podporniki komune. Naprej se že da soditi, da bode večina obtoženih na smrt obsojena. Rabelj bo imel torej strašno posla.

Rumunske razmere t. j. uničenje sleparije, ktero so nemški železniški podvzetniki v Rumuniji tirali, še vedno vznemiruje evropske diplomate. Magjarsk list ve celo povedati, da je bil knjez Karol prisiljen podpisati postavo, ktera Strousbergu odtegne državno garancijo. — Ruske „B. V.“ naravnost žugajo že, da ako Prusija in Avstrija prisilite Turško, da se za Strousberga z vojsko potegne, bode tudi Rusija posedla Besarabijo. Tako bi torej iz te reči utegnili narediti se velika mednarodna homatija.

Razne stvari.

* (Dr. Razlagova „Pesmariča“) se ravno tiska v drugi pomnoženi izdaji v naši tiskarnici.

* (List „Južni Sokol“) izide, kakor se nam iz Ljubljane pše že 13. t. m.

* (Občni zbor „dramatičnega društva.“) Dramatično društvo v Ljubljani je imelo kakor smo že zadnjič poročali svoj četrti redni letni zbor v četrtek 3. avgusta zvečer ob 8. uri v dvorani ljubljanske čitalnice. Udeležilo se je po našem novejem poročilu nad 50 ljubljanskih družabnikov in med temi tudi več gospodičin. Prvosednik g. Grasselli je pričel zbor z govorom blizu tako-le: Modrijani trde, da je dobro in koristno obračati se v preteklost in z ozirom na njo se vprašati se je li dobro porabil čas, se je li spolnil namen kterega si je človek postavil. Tem važneje, ko pri posamezniku, je to pri društvih in ta namen so društveni občni zbori. Obžalovati je, da velika važnost društvenih zborov še ni prodrla, da se je ne spoznava še povsodi kakor bi bilo treba. Srčno pozdravljam nazoče družabnike, ki so se zbrali v današnji četrti letni zbor dramatičnega društva. Prerokovali so nekteri našemu

društvu zgodnjo smrt, ali dosejanja delavnost mladega društva kaže, da z resno voljo in marljivim delovanjem se premagajo vse zapreke. Mlado čvrsto dete „dramatično društvo“ še nikakor nima volje umreti ter živeti le za historičen materijal, ono hoče živeti in še dalje delati kakor dozdej. Obširneje o delovanji društva bodeta poročala tajnik in blagajnik. — Potem bere tajnik g. Nollu poročilo o delovanji društva od zadnjega občnega zbora, to je od 29. maja 1870 do 3. avgusta 1871. leta, ktero se v kratkih črticah na vso dosejanjo društveno delavnost ozira, in kaže vsako leto lep napredek društva, ne toliko gledé števila družabnikov, nego gledé čvrstega razvitka gledaliških predstav, katerih je dozdej društvo napravilo skupaj 52, od teh jih spada 23 na preteklo zimsko sezono. Iz tega poročila smo že zadnjič enkrat priobčili obširne odlomke. Pri posameznih dotičnih točkah je poprijel prvosednik g. Graseli besedo ter stavil sledeče predloge, kateri so bili vsi enoglasno potrjeni: 1. Občni zbor izreče svoje sočutje in milovanje o zgubi umrlih družabnikov in vrlih domoljubov, kateri so se skazali kot društveni dobrotniki. V znamenje tega vsi nazoči ustanejo. 2. Slavnemu deželnemu zboru kranjskemu se zakliče slava za izdatno podpiro, ktero je naklonil slovenski dramatik in dramatičnemu društvu. (Kon.)

Glasovi izmed občinstva.

(Za zadržaj in obliko tega predela ne prejemamo nobene odgovornosti.)

Prva javna viša trgovinska šola ravnatelja Karl-a Porges-a na Dunaji je bila po letnem sporočilu jako dobro obiskovana in vsi učenci so še pred koncem leta dobili službe in bili nameščeni. Letno sporočilo ima mnogo znanstvenih člankov, med kterimi imenujemo posebno one, ktere je spisal prof. Kletzinsky, direktor Karl Porges, prof. Haberl, Maeser, Winkler, dr. Zehden in drugi.

Za Tomšičev spominek.

Prenesek . . . 1447 gl. 50 kr.	
Gosp. dr. Janez Kiler, koncipijent v Ljubljani	2 „ — „
„ P. Gratus Pfeifer v Pazinu	1 „ — „
„ Emilijan Lilek, dijak v Ptuj	2 „ — „
Pri Veliki Nedelji nabral gosp. Davorin Petek 8 gl., darovali so:	
Gosp. Vrbnjak	2 „ — „
„ Zajdela	1 „ — „
„ Goričan	1 „ — „
„ Jože Petek	1 „ — „
„ Dav. Petek	1 „ — „
„ Hanzelič	1 „ — „
„ Blaž Sova	1 „ — „
Skup	1460 gl. 50 kr.

Listnica opravištva. Gosp. Jak. Č-č-r v Je prav, imate 80 kraje. na dobro. — Gosp. J. H. v Žalec in gosp. J. V. v Pudoli. Po Vašem listu uredjena neljuba pomota. —

Krčma pri Pozniku

na

Jezeru v (Bledu)

se priporoča čestitemu občinstvu z najboljšo pijačo in jedilom. S postrvimi in raki se vedno lahko (2) in najbolje postreže.

En provizor, asistent

in en

praktikant farmacije

se v službo vzamejo. Tudi je lekarna v mestu Črnomelju precej za v štant dati ali na prodaj. (3) Natančneje se izvé pod adresso:

Apoteka v Meliki na Kranjskem.

Prva javna viša trgovinska šola

na

Dunaji,

Leopoldstadt, Praterstrasse 32,

Karl Porges,

direktor.

Izšolani učenci uživajo to dobro, da zamorejo kot enoletni prostovoljci vstopiti v c. k. armado, brez da bi morali delati izpit za prostovoljce.

Zavod je razdeljen na dvoje: a) Šola, b) Specijalen tečaj. Šola obsega tri tečaje: I. Pripravno leto; II. Šolski poduk; III. Praktično delovanje. — Specijalni tečaji: I. Poseben oddelek; II. Železniški oddelek; III. Zavarovalni oddelek; IV. Ponavljajoči oddelek za izšolane učence (enoletne prostovoljce); V. Večerni poduk.

Šolski poduk prične začetkom oktobra.

V posebnem oddelku tega zavoda, v

Podučnem komptoir-u za trgovinske znanosti

se vedno prejemajo taki, ki zbog starosti, stanu in poslov ne morejo v šolo.

Dne 3. oktobra se prične

večerni tečaj

na tri mesece o navadnem in dvojnem knjigovodstvu, o trgovinskem računanj, dopisavanji in o menjicah; dir. Porges.

Dalje se prične pripravni tečaj za trgovinsko, železniško-opravniško in poslovanje pri telegrafu za vse tiste, ki želé služeb pri železnicah.

Učitelji so izbrani izmed skušenih uradnikov c. k. priv. se-verne železnice.

Dalje se odpre specijalen tečaj o zavarovanji vse prek.

Zavod je visoko ministerstvo nauk in prosvete stavilo v eno vrsto z akademijami obstoječimi v Avstriji, ktero odlikovanje je le nasledek izvrstne uprave zavoda in zadobljenih vspehov pri poduku. Pridobljenimi vspehi pri poduku in nevtrudljivo skrbnostjo ravnateljstva, je ta zavod stvaril tako konkurenco, da že druge učilnice posnemajo izgledno organizacijo tega zavoda. Vpisovanje se začne od 26. septembra naprej.

Programi se dobe v zavodu in vseučiliščni bukvarnici Beck-ovi, na Dunaji, Rothenthurmstrasse, Nr. 15, zastonj.